

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความเจริญมั่นคงของสังคมและชาติบ้านเมือง ย่อมเกิดจากปัจจัยหลายอย่างประกอบส่งเสริมกัน แต่ปัจจัยสำคัญที่สุด คือทรัพยากรบุคคลที่ดีมีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้ ทุกประเทศจึงจำเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรบุคคล ให้มีความรู้ในหลักวิชา และมีความสามารถที่จะนำความรู้ไปปรับใช้ในกิจการงาน ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างผาสุกราวรื่น บัณฑิตที่มาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของชาติบ้านเมือง เพราะทุกคน ได้ผ่านการศึกษอบรมมาด้วยดีแล้วทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทางตรง คือการเล่าเรียนจากครูอาจารย์และศึกษาจากตำรับตำราต่างๆ ส่วนทางอ้อม คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นทั้งในมหาวิทยาลัยและในชุมชน หากแต่ละคนจะได้ตั้งใจพยายาม นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาเรียนรู้ทั้งนี้ ไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและประกอบกิจการงาน ก็มั่นใจได้ว่า บ้านเมืองเราจะมีความผาสุกมั่นคงและเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นตลอดไป (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย, 4 กุมภาพันธ์ 2556)

ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และศรัทธาศรัทธาความเป็นมนุษย์ รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากลตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข มีคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมือง

และพลโลก สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้ทันโลก รักการเรียนรู้ และมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้ และสื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองได้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบ

ฉะนั้นคุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ก็ยังคงมีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกัน ทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยคือผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น ความร่วมมือของกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากหน่วยงานต้นสังกัด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเอง คุณภาพผู้เรียน และคุณภาพการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขึ้น

แม้ว่าการพัฒนาให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจะผ่านไปแล้ว ช่วงระยะหนึ่ง ก็ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมว่าระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ยังไม่เข้มแข็ง สถานศึกษาไม่ได้สร้างระบบคุณภาพให้เกิดอย่างจริงจัง มุ่งเน้นการปรับปรุงเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกเท่านั้น (แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย, 2545 : 1) ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2553 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ด้วยการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต้องมีการดำเนินงาน 8 ประการ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผน 5) ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) ประเมินคุณภาพภายใน 7) จัดทำรายงานประจำปีเสนอบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 8) มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยั่งยืน

มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุด ที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคนในสถานศึกษาต้องรับรู้ และปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้บรรลุถึงเป้าหมายคือมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดขึ้น โดยมาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง มาตรฐานถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 46) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นการกำหนดความคาดหวังให้ชัดเจนทั้งครู ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา หากไม่มีมาตรฐานสาธารณะ ก็จะไม่ทราบว่าจะสาระสำคัญที่แท้จริงของการจัดการศึกษาอยู่ที่ใด คุณภาพคนที่ชาติต้องการเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันต้องไปในทิศทางใด คุณภาพการจัดการศึกษาแต่ละแห่งมีจุดเด่น จุดควรพัฒนาในเรื่องใดบ้าง เนื่องจากไม่มีเครื่องชี้วัดเทียบเคียง ทำให้ขาดการรับผิดชอบต่อสาธารณะ การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาทำให้สถานศึกษาต้องถือเป็นความรับผิดชอบต่อที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน นอกจากนี้ มาตรฐานยังเป็นแนวทางให้สาธารณะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุน ส่งเสริมสถานศึกษาในด้านต่างๆ เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามความคาดหวังของชุมชน ซึ่งโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในเรื่องของคุณภาพ โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ สิ่งที่จะทำให้มนุษย์เราอยู่รอดได้ในสังคมปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในทุกๆ ระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการศึกษาในระดับปฐมวัยซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตของเด็ก ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุขและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน

ปัจจุบันมีปัจจัยภายในและภายนอกประเทศหลายประการที่ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องเร่งดำเนินการ เช่น การตื่นตัวในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศต่างๆ การสื่อสารที่ไร้พรมแดน การเพิ่มเสรีด้านการค้าและการบริการ การเข้าสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความคาดหวังของสังคม สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารตลอดจนข้อจำกัดในด้านงบประมาณของประเทศ ปัจจัยเหล่านี้ได้กระตุ้นให้ ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษาตระหนักถึง เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ยังมีเหตุผลในการประกันคุณภาพการศึกษา คือ 1) เพื่อความเป็นสากลและเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป 2) การสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งของการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพราะความก้าวหน้าทางวิชาการจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง 3) ต้องการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ทันสมัยมากขึ้น 4) ขจัดความขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ 5) สร้างความภาคภูมิใจในสถาบัน สถาบันใดมีคุณภาพมีมาตรฐานจะเกิดความภูมิใจในสถาบัน 6) การแข่งขันทางการศึกษาสูงขึ้น 7) ความไม่ทัดเทียมกันของสถานศึกษา ซึ่งทำให้มีผู้เรียนของแต่ละแห่งมีความความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างในด้านคุณภาพ 8) ความต้องการในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพที่ดี จะเป็นตัวกระตุ้นให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 9) สถานศึกษามีจำนวนมากขึ้น ควรให้มีมาตรฐานเดียวกัน 10) มีความหลากหลายของผลผลิต เกิดการแข่งขันในความร่วมมือหรือความร่วมมือในการแข่งขันระหว่างสถานศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ทำให้มีการแข่งขันทางวิชาการ และ 11) ความคุ้มค่าในการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาต้องใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมากและต้องมีคุณค่าสูงด้วย

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจเด็กในประเทศไทยทั่วประเทศพบว่า หนึ่งในสิบหรือร้อยละ 9.3 ของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี มีปัญหาด้านโภชนาการ ซึ่งส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมหรือพัฒนาการเด็กให้เต็มศักยภาพ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก (Child development) พบว่า พบว่า มีเด็กอายุ 0 – 59 เดือน หรือร้อยละ 78.6 ที่มีสมาชิกในครอบครัวทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก และร้อยละ 13.2 ที่ไม่ได้รับการดูแลที่ดีพอ ในด้านการศึกษาพบว่า เด็กอายุ 36 - 59 เดือนร้อยละ 60.7 กำลังเรียนในระดับก่อนวัยเรียน สภาพปัญหาสำคัญพบว่า ผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. โดยผลการประเมินเบื้องต้น สถานศึกษาจำนวน 8,276 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 34.14 จากสถานศึกษาทั่วประเทศมีผลการประเมินคุณภาพ ระดับดี ในภาพรวม และเมื่อพิจารณาหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีคุณภาพในระดับดี ร้อยละ 36.9 แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาปฐมวัยที่ผ่านมาพบว่า มีประเด็นปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียน โดยสรุปดังนี้

1. เด็กไม่ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
 2. เด็กไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพก่อนเข้าเรียน
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ประเด็นที่ 1 เด็กไม่ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ จากผลการประเมินของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ในปี 2548 พบว่า สถานศึกษา ที่ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับดี มีเพียงร้อยละ 11.1 และผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ ร้อยละ 28.1 แม้ว่าโดยรวม จะพบว่าสถานศึกษามีผลการประเมินในระดับดีขึ้น จากร้อยละ 34.14 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 58.2 ในปี 2550

ประเด็นที่ 2 เด็กไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประเด็นปัญหาด้านการจัดระบบการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา พบว่า ความไม่พร้อมในการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งด้านครุ อาคารสถานที่ และ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการศึกษาปฐมวัยของแต่ละหน่วยงานยังขาดความเข้มแข็งและยังมี มาตรฐานรูปแบบที่แตกต่างกันแต่ละหน่วยงาน โดยสาเหตุของปัญหามาจากศูนย์เด็กปฐมวัย มีจำนวนไม่เพียงพอในการให้บริการเตรียมความพร้อมแก่เด็กปฐมวัยได้อย่างทั่วถึงอย่างมี คุณภาพ ขาดหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กเล็ก ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ และขาด การประสานดำเนินการในเชิงบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่ดูแลเด็กปฐมวัยอย่างมี ประสิทธิภาพ ทั้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน (ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา : ระเบียบวาระแห่งชาติ (พ.ศ. 2551 - 2555 : 10 -13)

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกกฎกระทรวงที่ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และ วิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 14 ที่กำหนดให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขั้นพื้นฐาน จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพภายในระดับขั้นพื้นฐาน ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการส่งเสริมสนับสนุนและกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อยกระดับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และ จาการที่ผู้ดำเนินการวิจัยปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนักวิชาการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วน ตำบล ทำให้ได้รับทราบสภาพปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพ ภายใน ทั้งจากการสังเกตและศึกษาข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงจากการรายงานของ ครูผู้ดูแลเด็ก

แนวทางการดำเนินงาน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพัฒนา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนท้องถิ่น ในมาตรฐานที่ 12 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อการพัฒนาคุณภาพภายใน ของศูนย์เด็กเล็กให้มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของตนเอง และสามารถจัดการศึกษาได้อย่าง ถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นที่ยอมรับ เชื่อถือของสังคม และให้การดำเนินการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถดำเนินการควบคู่ไปกับกระบวนการ บริหารจัดการต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานการจัดระบบประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดมหาสารคาม เป็นอย่างไร

2. แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดมหาสารคาม ความเป็นอย่างไร

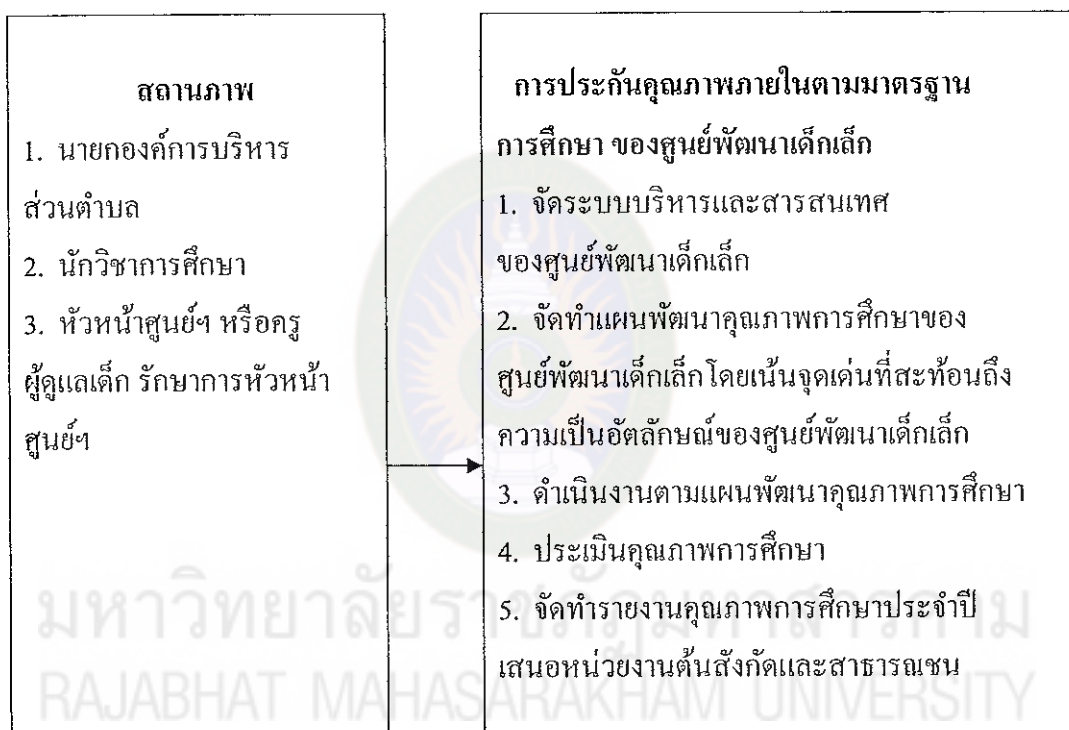
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดระบบการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐาน การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐาน การศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดมหาสารคาม ตามมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพัฒนา) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรฐานที่ 12 จำนวน 5 ระบบ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ใช้หน่วยองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดมหาสารคาม ในการกำหนดกลุ่มประชากร กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล จำนวน 123 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 123 คน และหัวหน้าศูนย์ฯหรือครูผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล แห่งละ 1 คน จำนวน 351 คน รวมทั้งสิ้น 597 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 95 แห่ง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 239 แห่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นายกองกิจการบริหารส่วนตำบล จำนวน 95 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 95 คน และหัวหน้าศูนย์ฯหรือครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 239 คน รวม 429 คน

1.3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการศึกษาแนวทางพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดมหาสารคาม ในครั้งนี้ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ กำลังปฏิบัติหน้าที่หรือมีผลงานทางวิชาการ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย หรือกลุ่มนักวิชาการศึกษา ต้องมีผลงานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและได้รับรางวัลจากการประกวดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำอยู่ อื่นๆ ทั้งในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด หรือระดับชาติ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้ปฏิบัติ รวมจำนวนทั้งสิ้น 21 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

มาตรฐานการศึกษาขั้นพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรฐานที่ 12 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่องตามระบบวงจรคุณภาพ PDCA ของสำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (มาตรฐานการศึกษา ขั้นพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแบบกรอกผลการประเมินมาตรฐานการศึกษา, 2554 : 40-44) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 จัดระบบบริหารและสารสนเทศของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.2 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเน้นจุดเด่นที่สะท้อนถึงความเป็นอัตลักษณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.3 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.4 ประเมินคุณภาพการศึกษา

2.5 จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอหน่วยงานต้นสังกัด

และสาธารณชน

3. ขอบเขตด้านสถานที่

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดมหาสารคาม

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือน	ตุลาคม 2556	พฤศจิกายน 2556	ธันวาคม 2556	มกราคม 2557	กุมภาพันธ์ 2557
กิจกรรม					
เก็บข้อมูล	←	→			
วิเคราะห์ข้อมูล		←	→		
สรุปผล				←	→
รายงานผลการวิจัย					←

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แนวทางการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง วิธีการประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นๆ หรือ โดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับ ดูแล สถานศึกษานั้น ตามมาตรฐานที่ 12 ของมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพัฒนา) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านจัดระบบบริหารและสารสนเทศของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเน้น จุดเด่นที่สะท้อนถึงความเป็นอัตลักษณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการดำเนินงานตาม แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา และด้านการจัดทำรายงาน คุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน

2. มาตรฐานการศึกษา หมายถึง มาตรฐานการศึกษา (ขั้นพัฒนา) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงศูนย์พัฒนา เด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีมาตรฐานและคุณภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชน ในงานวิจัยนี้กำหนดกรอบเนื้อหา มาตรฐานที่ 12 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดระบบการ ประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่องตามระบบวงจรคุณภาพ PDCA ของสำนักประสานและพัฒนากิจการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ประกอบด้วย การดำเนินงาน 5 ประการได้แก่

2.1 จัดระบบบริหารและสารสนเทศของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีการจัดทำข้อมูลทั่วไป แผนภูมิการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหารเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งมีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีระบบบริหารงบประมาณ และงานทั่วไป

2.2 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยเน้นจุดเด่นที่สะท้อนถึงความเป็นอัตลักษณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการศึกษา โดยศึกษาสภาพปัญหาและวิเคราะห์ตนเอง (SWOT) กำหนดวิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ เป้าหมายในการจัดทำแผนพัฒนาที่มีความเป็นอัตลักษณ์ กำหนดมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดทำแผนพัฒนาและเผยแพร่ให้บุคลากรรับทราบ มีกิจกรรม /โครงการ รองรับภารกิจตามมาตรฐาน มีผู้รับผิดชอบและนำภารกิจไปปฏิบัติและบันทึกผลการปฏิบัติงานในการพัฒนางานได้มาตรฐานตามแนวทางอัตลักษณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการนำแผนพัฒนาการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

2.3 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา มีการดำเนินงานตามแผน มีการนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ กิจกรรมต่างๆอย่างต่อเนื่อง และมีการสรุปผลการดำเนินโครงการ กิจกรรม

2.4 ประเมินคุณภาพการศึกษา หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีเอกสารหลักฐานแสดงถึงการใช้เครื่องมือการประเมินคุณภาพการศึกษา กำหนดกิจกรรมและระยะเวลาการประเมินและมีผู้รับผิดชอบการประเมินด้วยวิธีและเครื่องมือที่หลากหลาย วิเคราะห์และสรุปผลการประเมินเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา

2.5 จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการกำหนดวัตถุประสงค์การรายงานคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา โดยมีคณะจัดทำรายงาน กำหนดแนวทางและวิธีการจัดทำรายงาน การรวบรวม และวิเคราะห์ผลการจัดทำเอกสารรายงานคุณภาพแสดงข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาต่อไป

3. วงจรคุณภาพ PDCA หมายถึง การปฏิบัติตามขั้นตอนการพัฒนางาน พัฒนาหน่วยงาน พัฒนาองค์กร โดยมีการพัฒนาทักษะของบุคลากรควบคู่กันไปในกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย การดำเนินงาน 4 ประการคือ

3.1 วางแผน (Plan) หมายถึง การวางแผนงานจากวัตถุประสงค์และกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้น แล้วจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย เพื่อกำหนดวิธีการระยะเวลา ทรัพยากร เพื่อให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมาย

3.2 ทำ (Do) หมายถึง การปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

3.3 ตรวจสอบ (Check) หมายถึง การตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่า มีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนงานในขั้นตอนใด

3.4 การปรับปรุง (Act) หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหาหรือถ้าไม่มีปัญหาใด ๆ ก็ยอมรับแนวทางการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้ผลสำเร็จ เพื่อนำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไป

4. ศูนย์พัฒนาเด็ก หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามมาตรา 18(1) และ 18(3) ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งอาจมีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์เลี้ยงเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย สถานรับเลี้ยงเด็กปฐมวัยสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก หรือเรียกชื่ออย่างอื่น ตามกำหนดของหน่วยงานที่จัดตั้ง ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดมหาสารคาม

5. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 2-5 ปี ที่เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล

6. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมายถึง หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

7. ผู้บริหาร หมายถึง นายกองการบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดมหาสารคาม

8. นักวิชาการศึกษา หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านทางการศึกษา การวิเคราะห์ การวิจัย เสนอความเป็นเกี่ยวกับการแนะแนว การวัดผลและประเมินผล การศึกษา การสร้างและพัฒนาหลักสูตรของวิชาการต่าง ๆ การพัฒนาตำราเรียน การวางแผน

การศึกษา วางมาตรฐานสถานศึกษา การจัดบริการส่งเสริมการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาและส่งเสริมการวิจัยการศึกษา การวางโครงการสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติการศึกษา วิเคราะห์ผลงานจากการดำเนินการทางการศึกษา เพื่อประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายแผนงานและแนวทางการปฏิบัติในการจัดการศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง บุคคลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคัดเลือกและแต่งตั้งจากครูผู้ดูแลเด็กเพื่อปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

10. ครูผู้ดูแลเด็ก หมายถึง บุคลากรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคัดเลือกและแต่งตั้งจากผู้ที่มีความสมบัติตามหลักเกณฑ์ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กมีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการเตรียมความพร้อมรับการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษานอกระบบ (พ.ศ.2554 – 2558)
3. ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดมหาสารคาม